

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/11589-2
Saksbehandler Vegard Nilsen

Utvalg	Møtedato
Ungdommens fylkesutvalg 2025	15.05.2025
Hovedutvalg for utdanning og folkehelse	28.05.2025
Fylkesutvalget	03.06.2025

Høringssvar til forskrift om forbud mot salg av energidrikk til barn under 16 år

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Agder fylkeskommune støtter forslaget til aldersgrense for energidrikk, men ønsker den hevet til 18 år.
2. Agder fylkeskommune støtter at krav til internkontroll ikke er inkludert i forskriftskastet da dette er ivaretatt i gjeldende lovverk for virksomheter som omsetter mat- og drikkevarer.
3. Agder fylkeskommune ser utfordringer med forslaget knyttet til forslaget om å sette aldersgrensen til 16 år i stedet for 18 år.

Vedlegg

Høring - forslag til ny forskrift om forbud mot salg av energidrikk til bar(2648564)
Høringsnotat energidrikk(2648568)

Sammendrag

Agder fylkeskommune støtter forslaget til aldersgrense for energidrikk, men ønsker den hevet til 18 år. I et folkehelseperspektiv er vi enig med departementet om at aldersgrense på produktgruppen er det tiltaket som med størst sannsynlighet og mest effektivt kan redusere inntaket av energidrikk. Vi støtter også vurderingen om at strukturelle virkemidler treffer flere barn enn bruk av pedagogiske virkemidler, og at de dermed er mer effektive og i større grad er sosialt utjevner enn pedagogiske virkemidler.

Saksopplysninger

Forslaget til ny forskrift om forbud mot salg av energidrikk til barn under 16 år har sin bakgrunn i Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga - Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjeller, anmodningsvedtak fra Stortinget, faglige anbefalinger fra underliggende etater og andre relevante undersøkelser. Formålet med forskriften er å beskytte barn mot negative helseeffekter av energidrikk grunnet drikkens innhold av koffein. Energidrikk er i forskriften foreslått å omfatte alkoholfrie drikker, inkludert pulver eller tabletter som skal løses i væske, med koffein i en mengde over 15 mg/100 ml drikkeklart produkt. Drikker som er basert på kaffe, te eller kakao og som har en næringsmiddelbetegnelse som inneholder ordene «kaffe», «te» eller «kakao», er unntatt fra forskriften.

Vurderinger

Siden energidrikk ble tillatt solgt på det norske markedet i 2009, har forbruket av drikkene økt jevnt, også blant barn. Drikkene er tilgjengelige på en rekke arenaer, bl.a. i matvarebutikker, kiosker, bensinstasjoner, kantiner og salgsautomater. Produsentene har utviklet flere varianter og større salgsenheter. I tillegg til profilering i butikk og tradisjonelle mediekkanaler, blir markedsføring gjennom digitale medier, influensere og idrettsprofiler stadig mer vanlig. Drikkene har en smak som appellerer til barn og er lett tilgjengelige. FHI har kartlagt forbruket av energidrikker i perioden 2015–2023 blant barn i aldersgruppen 10–18 år. Resultatene viser at det har vært en stor økning i forbruket av energidrikk blant barn. I 2017 drakk 25 % av elevene på ungdomstrinnet energidrikk ukentlig. I 2022 var andelen økt til 36 %. Tilsvarende andel som oppga å drikke energidrikk minst ukentlig på videregående skole økte fra 30 % til 52 % i samme periode. I 2022 var gjennomsnittlig debutalder for inntak av energidrikk 13 år.

HOD ber spesielt om innspill på om vi:

1. Støtter eller ikke støtter forslaget til aldersgrense.
2. Støtter eller ikke støtter at krav til internkontroll ikke er inkludert i forskriftsutkastet.
3. Ser spesielle utfordringer med forslaget, herunder myndigheter, næringsliv eller enkeltindividet.

Punkt 1: Agder fylkeskommune støtter forslaget om aldersgrense. Men da alle barn har rett til beskyttelse mot forhold som påvirker deres helse negativt etter barnekonvensjonen og Grunnloven § 104, mener vi 18 års aldersgrense bør velges. Barn er alle under 18 år. Vi forstår argumentasjonen for å velge 16 år knyttet til forholdsmessighet ved et lovforbud og det at 16- og 17-åringene har vekt nesten som voksne og dermed tolererer større inntak enn mindre barn uten å ta skade. Samtidig vet vi at forbruket av energidrikker er høyere i aldersgruppen 16-18 år enn hos de under 16 år. I andre land som har innført

aldersgrense på energidrikk (f.eks. Polen, Romania, Latvia og Litauen), er aldersgrensen satt til 18 år. I et folkehelseperspektiv er vi enig med departementet om at aldersgrense på produktgruppen er det tiltaket som med størst sannsynlighet og mest effektivt kan redusere inntaket av energidrikk. Vi støtter også vurderingen om at strukturelle virkemidler treffer flere barn enn bruk av pedagogiske virkemidler, og at strukturelle virkemidler generelt har vist seg å være mer effektive, og i større grad sosialt utjevne enn pedagogiske virkemidler, som krever en aktiv handling fra hver enkelt. Eksempler på strukturelle tiltak på folkehelseområdet kan være regulering av matpriser og etablering av sykkelstier, mens eksempler på pedagogiske virkemidler kan være informasjonskampanjer om kosthold. Departementet legger til grunn at energidrikk er en produktgruppe som i utgangspunktet ikke er ment for barn, noe vi er enige i. Dette kommer fram gjennom allerede eksisterende regelverkskrav om å merke produktgruppen med «Høyt koffeininnhold», men som ikke ser ut til å redusere bruken.

Agder fylkeskommune er ansvarlig for Den offentlige tannhelsetjenesten som blant annet gir tannhelsetjenester til alle barn og unge. Vi ser på våre tannklinikker hva den store økningen i inntaket av mineralvann, energi- og sportsdrikker med meget lav PH har bidratt til. Syreskader er nå et stort folkehelseproblem. En doktorgrad fra det Odontologiske fakultet ved Universitetet i Oslo fra 2015 viste at 38 prosent av 18-åringene hadde syreskader på tennene. Vi har tro på at et forbud mot salg av energidrikk til barn vil være et godt helsefremmende tannhelsetiltak.

Punkt 2: Agder fylkeskommune støtter at krav til internkontroll ikke er inkludert i forskriftsutkastet da dette er ivaretatt i gjeldende lovverk for virksomheter som omsetter mat- og drikkevarer. Virksomheter som omsetter mat- og drikkevarer må ha internkontroll. Gjeldende regelverk vurderes som tilstrekkelig.

Punkt 3: Agder fylkeskommune ser utfordringer med forslaget knyttet til forslaget om å sette aldersgrensen til 16 år i stedet for 18 år. Vi mener 16- og 17-åringene bør beskyttes mot energidrikk slik vi gjør med tobakk, alkohol og solarium. Disse tre nevnte har alle 18-års aldersgrense for å beskytte mot varer/tiltak med kjente helseskadelige effekter.

Inntak av energidrikk er blant annet forbundet med:

- Dårlig søvnkvalitet og kortere søvnlengde
- Angst og depresjon
- Annen helseskadelig atferd (røyking, alkohol og narkotika)
- Dårligere skoleprestasjoner
- Emaljeskade på tennene (uopprettelig)
- Abstinens (hodepine, kvalme mm)

Kilde: Consumption of energy drinks by children and young people: a systematic review examining evidence of physical effects and consumer attitudes. C. Ajibo et al. Public Health, 2023

Dette er velkjente helseutfordringer hos ungdom, og mer hos de 16-18 år enn de under 16 år. Energidrikk er en av flere kjente «drivere» til symptomene nevnt over.

Fylkeskommunedirektøren ønsker derfor 18-årsgrense, og tror også det kan forenkle håndhevingen å ha lik aldersgrense som andre varegrupper.

Et viktig moment som ikke er omtalt i høringen er hva energidrikk drikkes i stedet for. Tradisjonelt har det vært vanlig å innta melk/juice/vann til brødmåltider, mens mange nå har erstattet dette med energidrikk eller brus. Energidrikk og brus tilfører ikke kroppen noen stoffer den trenger, kun noen potensielt skadelige stoffer. Men hva om det er et større folkehelseproblem hva vi ikke får i oss når melkeforbruket er ca. 1/3 av hva det var på 1950-tallet? Både D-vitaminmangel og jodmangel er vanlige mangeltilstander med kjente negative helsekonsekvenser, spesielt for barn og unge. Melk er god kilde til både D-vitamin og jod. Dette aspektet er ikke kommet med når helsekonsekvenser av energidrikker er omtalt. Også her vil vi gjerne ha med de eldste barna på 16 og 17 år.

Regionplan Agder 2030

Saken er relevant for vårt hovedmål om å utvikle Agder til en bærekraftig region med gode levekår. En av levekårsindikatorerne vi måles på er gjennomføringsgraden i våre videregående skoler. Dagens høye bruk av energidrikk innvirker negativt på både læring og helse hos våre ungdommer. Effektive tiltak som får bruken av energidrikk ned vil dermed kunne bidra til høyere gjennomføringsgrad på våre skoler.

Økonomiske konsekvenser

Dette har ingen direkte konsekvenser for fylkeskommunens økonomi.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren støtter forslaget til aldersgrense for energidrikk da andelen barn og ungdom med inntak av skadelige mengder energidrikk er høy. Energidrikk er knyttet til mange av de mest velkjente helseutfordringene vi finner hos barn og unge. Fylkeskommunedirektøren mener også 16- og 17- åringene bør beskyttes mot energidrikk slik vi gjør med tobakk, alkohol og solarium, og ønsker av denne grunn en 18-årsgrense. Det støttes at krav til internkontroll ikke er inkludert i forskriftsutkastet da dette er ivaretatt i gjeldende lovverk for virksomheter som omsetter mat- og drikkevarer.

Kristiansand, 22.04.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Vegard Nilsen
fylkesdirektør